

Nr 34

Utlåtande i anledning av väckta motioner om utbildning av borgerliga medlare.

I de till allmänna beredningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 373 av fru *Hamrin-Thorell* och herr *Hilding* samt II: 464 av fru *Gärde Widemar* och fru *Nettelbrandt* hemställes att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala önskvärldheten av att utbildning snarast anordnas för borgerliga medlare samt att en handledning i form av kursbok eller handbok utarbetas i samband därmed.

Det är enligt motionärernas uppfattning en brist i det nuvarande systemet att utbildning och handledning för borgerliga medlare helt saknas. Detta leder bl. a. till att det i praxis kan förekomma stora variationer i fråga om uppläggning och omfattning av medlingsarbetet. Det borde vara en självklar sak att personer som av rätten förordnas att handlägga så känsliga och grannliga göromål som medlingsverksamheten innebär får åtminstone någon handledning för sitt arbete.

Motionärerna ifrågasätter även om inte en instruktion för borgerliga medlare kunde vara av värde.

Familjerättskommitténs arbete med revision av äktenskapsrätten synes icke komma att föranleda något förslag till riksdagen förrän om ett par år. Motionärerna anser emellertid att utbildningen för borgerliga medlare är en fråga av sådan vikt, att Kungl. Maj:t redan nu bör ta initiativ till anordnande av sådan utbildning.

Utskottet

I motionerna hemställes om uttalande av önskvärldheten att utbildning snarast anordnas för borgerliga medlare och att i samband därmed en handbok utarbetas.

Enligt gällande regler i giftermålsbalken skall medling ha ägt rum för att en gemensam ansökan om hemskillnad skall upptagas till prövning. I övriga fall av hemskillnad skall åtminstone försök till medling ha ägt rum för att hemskillnad skall beviljas. Vid äktenskapsskillnad förekommer inte medling.

Behörig medlare är präst i svenska statskyrkan eller behörig vigselför rättare inom annat trossamfund. Den som ej önskar anlita kyrklig medlare kan få särskild medlare utsedd av rätten eller också anlita borgerlig medlare om kommunen beslutat att sådan skall finnas. Det ankommer sålunda på kommunen att besluta om borgerliga medlare skall finnas, men rätten

Bihang till riksdagens protokoll 1967. 11 saml. Nr 34

tillsätter dem för en tid av två år. Det finns inga bestämmelser om vem som kan utses till borgerlig medlare.

Äktenskapslagstiftningen är för närvarande under omprövning inom justitiedepartementet. Någon proposition torde dock icke vara att vänta inom det närmaste året. Familjerättskommittén föreslår i sitt betänkande (SOU 1964: 34 och 35) att medling skall äga rum inte bara vid hemskillnad utan också i vissa fall vid äktenskapsskillnad utan föregående hemskillnad. Kommittén föreslår vidare att minst en borgerlig medlare och ersättare för honom skall finnas utsedda för varje kommun med möjlighet till samma medlare inom flera kommuner samt att de skall utses av rätten för två kalenderår. Den föreslagna lagtexten upptar inga andra bestämmelser om kompetens för medlare än att medlare kan entledigas av rätten, om han finnes icke vara lämplig. Kommittén uttalar dock i motiven (SOU 1964: 35 s. 320):

När borgerliga medlare förordnas av rätten, måste stor vikt läggas vid att lämpliga omdömesgilla personer utses med livserfarenhet och vilja att hjälpa och förmåga att få kontakt med människor. Medlaren får ej vara främmande för de förhållanden, i vilka olika samhällsklasser lever på orten. Ett visst praktiskt handlag måste förutsättas, eftersom han ej sällan måste ge råd även i ekonomiska och liknande frågor. Några kompetenskrav i fråga om utbildning torde ej kunna uppställas. Särskilt bör beaktas, att inom större kommuner i regel finns tjänstemän med social utbildning som ofta i och för sig torde vara lämpade som medlare, även om deras övriga arbetsuppgifter kanske i vissa fall hindrar dem att åtaga sig uppdraget.

För borgerliga medlare synes kurser böra anordnas, eventuellt i anslutning till befintliga familjerådgivningsbyråer. Av naturliga skäl kan de ej bli så omfattande. En elementär orientering i samlevnadsfrågor, äktenskapets juridik och familjens ekonomi skulle vara av värde. Därjämte borde upplysning meddelas om familjerådgivning och andra hjälporgan, till vilka medlaren vid behov kan hänvisa makarna, och lämnas anvisningar om lämplig litteratur. Kurserna kan lämpligen anordnas genom socialstyrelsens försorg. Från advokathåll har föreslagits, att en instruktion för medlare skulle upprättas. Kommittén anser en kursbok för medlare vara att föredraga.

Ett flertal av remissinstanserna har biträtt vad kommittén anfört om de borgerliga medlarnas kompetens samt betonat betydelsen av kurser för dem.

Enligt vad utskottet erfarit torde borgerliga medlare för närvarande finnas utsedda i minst sjuttiofem städer och tätorter, medan däremot relativt få landskommuner torde ha sådana. Inom Stockholms stad finns sju borgerliga medlare. Under åren 1963 och 1964 förekom inom Stockholm i medeltal omkring 1 100 medlingar per år. För de borgerliga medlarna i Stockholm har överståthållarämbetet, som före 1965 utsåg borgerliga medlare i Stockholm, utfärdat en instruktion som dock endast upptar frågor om lokal, material, ersättning o. d.

Utskottet finner att den borgerliga medlingen nått allt större omfattning och att det är angeläget att möjlighet beredes till utbildning för borgerliga medlare. Som ovan nämnts utarbetas för närvarande inom justitiedepartementet förslag till revision av äktenskapslagstiftningen, varvid det kan förväntas att frågan om utbildning av borgerliga medlare kommer att övervägas. Då arbetet är mycket omfattande, kan det förmodas dröja relativt lång tid, innan något sådant förslag kan framläggas och genomföras. Utskottet förutsätter att om längre tid förflyter innan lagförslaget framlägges Kungl. Maj:t dessförinnan på lämpligt sätt prövar frågan om utbildning av borgerliga medlare. Utskottet hemställer därför,

att riksdagen i anledning av de lika lydande motionerna I: 373 och II: 464 i skrivelse till Kungl. Maj:t giver till känna vad utskottet ovan anfört.

Stockholm den 9 maj 1967

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sörlin, Hellebladh, Eric Gustaf Peterson, Oscar Carlsson, Hedlund, fru Hultell, herr Wååg*, fru Diesen och fru Hamrin-Thorell.

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, fru Jäderberg, herrar Hamrin i Kalmar, Rimås, Wikner, Nilsson i Bästekille, Johansson i Växjö, Nilsson i Agnäs, Hansson i Piteå och Hugosson*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.